

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

PUDUNGWANA 2021

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 40

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 7.

KAROLO YA A: DIPALEKGUTSHWE

POTSO YA 1: 'MPHO E MAKATSANG' – MAKUMANE A THATA A BOPHELO – JM Maqubela

- 1.1 Pudumo Moriri ke mosuwe wa Teboho. ✓
Teboho ke morutwana wa titjhere Pudumo. (1)
- 1.2 Tlaleho a bua ditaba. ✓ (1)
- 1.3
- Ba boulella bokamoso ba Teboho. ✓
 - Ba rata thuto. ✓
 - Ba rata nnete/bua nnete.
- (Tse pedi feela)** (2)
- 1.4 Ya sephara, hobane ke mophetwa ya sa fetofetohong le dinako le maemo kaha ha a fetohe diqetong tsa hae. ✓✓
(Moithuti ha a qotsitse diketsahalo tse bontshang hore Tlaleho ke motho ya sa fetoheng diqetong tsa hae, hobane o dula a le jwalo ho ya ho ile, a nepe.) (2)
- 1.5 Mohlohleletsi hobane ke yena ya tsebisitseng Tlaleho ka ho se tsamaye sekolong ha Teboho. ✓✓ (2)
- 1.6 Ya hlokang nnete le ho swabela maka ao a a bolelletseng ntatae. ✓✓ (2)
- 1.7 Sesosa sa kgohlano ✓ hobane ho se ye sekolong ha Teboho, ho halefisa Tlaleho. ✓ (2)
- 1.8 Ke moo Teboho a fumanang lengolo la botitjhere teng hobane o phethisitse takatso ya ntatae. ✓✓ (2)
- 1.9 Mpho eo e tla fetisetswa lehaeng la bana ba dikgutsana, mme e abelwe ngwana ya tla ya ithutela botitjhere. ✓✓ (2)
- 1.10 B/tshwantshiso ✓ (1)
- 1.11 E, titjhere Pudumo o bontshitse boikarabelo ba hae. ✓✓
- KAPA**
- Tjhe, titjhere ha e a tlemeha ho sala ngwana a le mong morao hobane hoo ho ka senya nako ya bana ba bang.
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 1.12 Teboho o fumana mpho e makatsang ya ntlo ka mora hore a atlehe ho fumana lengolo la botitjhere hona ho bolela hore hoja a se fumane lengolo la botitjhere a ka be a sa e fumana. ✓✓ (2)
- (Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko)** [20]

**POTSO YA 2: 'SELLO LE BOPHELO' – MAKUMANE A THATA A BOPHELO – JM
Maqubela**

- 2.1 Ha ba tswelopele ka mosebetsi, ho teng ba qhalane ka ntle letsatsing jwalo ka dinku mme ba bang ba bapala morabaraba. ✓✓ (2)
- 2.2 O feletswe ke mosebetsi, o nahana hore bana le mosadi ba tla ja eng le hore o tla lefella bana sekolong ka eng. ✓✓ (2)
- 2.3 Ke motho ya se nang kutlwelobohloko le qenehelo hobane ha a fe Sello kgalemo ya pele, empa o mo fa ya ho qetela. ✓✓ (2)
- 2.4 A/tharahano. ✓hobane mathata a Sello a ne a rarahana ho ya pele. ✓ (2)
- 2.5 Ke ho re bopela setshwantsho sa kgalefo e tukang malakabe ha Sello a bona basebetsi ba se dibakeng tsa bona tsa tshebetso. ✓✓ (2)
- 2.6 Ya tjihitja ✓hobane o tshwana le motho wa nama le madi, ha a sekamele nqa e le nngwe ka nako tsohle, o laolwa ke maemo. Mohlala, O ne a batla ho ipolaya empa kamora hoba moahisane wa hae a mo thibe, yaba ha a sa kgutlela morerong oo wa hae. ✓ (2)
- 2.7 Ho mo leleka mosebetsing ho entse hore Sello a qetelle a batla ho ipolaya ka lebaka la ho fellwa ke mosebetsi. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 2.8 Sello o ile a fumana mosebetsi o boima wa nakwana empa a tswela pele a mamella ho fihlela a be a kgona ho iqalla kgwebo ya hae ya ho rekisa meroho. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 2.9 Maikutlo a kutlwelobohloko hobane Sello o se a nehwa kgalemo ya ho qetela a qala ho etsa phoso. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 2.10 E, Sello o ba le kgohlano ya ka hare nakong eo a leng ka beseng e lebang lapeng le bana ba hae ba lelekwa sekolong. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)

[20]

MATSHWAO A KAROLO YA A: 40

KAROLO YA B: DITSHOMO

POTSO YA 3: 'NKOLOBE' – BOKGELEKE BA BASOTHO – R Moeketsi

- 3.1
- Pulo ✓ –Ba re e ne e le...✓
 - Taba e sa kgolweheng✓ – moshanyana o beleha ngwana. ✓
 - Baphetwa – moshanyana, mosadi, malome.
 - Tshiya - ha o ronngwe, o lokela ho phethisa ditaello.
 - Phethelo – Ke tshomo ka mathetho. (4)
- (Makgetha a mabedi feela)**
- 3.2 Nkolobe, ✓ hobane ke yena ya neng a lokela ho pholosa bophelo ba ngwana hae. ✓ (2)
- 3.3 Setlhare. ✓ (1)
- 3.4 Kgohlano ya ka hare ✓- ho tsilatsila ha moshanyana hore o jele setlhare kapa a se ke a mo jwetsa ke ka hona a ileng a re ho mmae setlhare seo ha se yo.✓ (2)
- 3.5 Lehlaso ✓ Ke ho etsa hore lesea le tswe moo le ipatileng teng.✓ (2)
- 3.6 A/ho ikgodisa. ✓ (1)
- 3.7 Ke moo ho hlahellang hore moshanyana ha a ntse a eya thabeng nako ena kaofela, o ne a ilo fepa lesenyana la hae.✓ ✓ (2)
- 3.8 E, ke moo moshanyana a ileng a nwa setlhare sa mmae yaba o a ima. ✓✓ (2)
- 3.9 Tjhe, ke mokgwa o mobe hore ha o ronngwe e be ha o phethise ditaello haholo tsa motswadi. ✓✓
KAPA
E, hobane motswadi a ke ke a tseba hore ke nwele moriana oo jwalo ka ha mophetwa wa sehlooho a ile a etsa.
(Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa) (2)
- 3.10 Ntho e nngwe le e nngwe eo o e etsang lekunutung, e qetella e hlahelletse. ✓✓
(Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa) (2)

[20]

POTSO YA 4: 'DITOKOTOKO' – BOKGELEKE BA BASOTHO – R Moeketsi

- 4.1 O poma maoto le matsoho a Ditokotoko. ✓ (1)
- 4.2 Ke ho re bopela setshwantsho sa selo se bohloko seo ngwana a se llang ha nkgono a kgaola maoto a ngwana. ✓✓ (2)
- 4.3 Nkgono o kgopo, o kgaola maoto le matsoho a Ditokotoko ebe o a kgwesa ha a batla hore Ditokotoko a mo sebeletse motsheare. (2)
- 4.4
- Batswadi ba Ditokotoko ba fumana Ditokotoko ka mora ho hlokahallwa ke bana ba babedi. ✓
 - Nkgono wa Ditokotoko o sala le yena mme o mo poma maoto le matsoho ho utluisa mmae bohloko.
- (E le nngwe feela)** (1)
- 4.5 Kgohlano ya ka ntle✓ hobane nkgono o kgaola setloholo maoto le matsoho.✓ (2)
- 4.6 Ya sephara, ke mophetwa ya sa fetolweng ke maemo hobane o dula a le jwalo ho ya ho ile hobane o ile a nna a tswela pele ka ho bolaya bana ba ngwetsi ya hae. ✓✓ (2)
- 4.7 A/Mothipoloho✓. Mathata a Ditokotoko le lelapa la habo a a fokotseha. ✓ (2)
- 4.8 Ditokotoko o ile a qetella a se a sa mamele nkgono wa hae. ✓✓ (2)
- 4.9 Nkgono o ne a ntse a bolaya bana ba mora wa hae empa ho se motho ya hlokomelang hore nkgono ke yena mmolai. ✓✓ (2)
- 4.10 Maikutlo a ho halefa haholo hobane mme o bohlokwa haholo bophelong ba ka, ke mo tshepetse ho hodisa bana ba ka e seng ho ba utluisa bohloko le ho ba bolaya. ✓✓ (2)
- (Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko)** (2)
- 4.11 Tjhe, hobane ha ho motho ya ka thabelang ho ponngwa maoto le matsoho a phela ke nkgono. ✓✓
- KAPA**
- E, hobane ha ke na kgetho kaha mme wa motswadi wa ka ke nkgono wa ka. (2)
- (Ho elwe tlhoko karabo tsa bahlahlobuwa)** [20]

MATSHWAO A KAROLO YA B: 40

KAROLO YA C: MEQOQO

POTSO YA 5: 'TJHELETE' – PELONG YA KA – SM MOFOKENG

- 5.1 Tjhelete. ✓ (1)
- 5.2 Ba re e a bua. ✓ Ho bontsha kamoo tjhelete e leng matla kateng bophelong. ✓ (2)
- 5.3 Batho ba bangata ba sebetsa ha boima moo ba habileng ho ba le tjhelete e ngata; Ya bileng meharo a e bokella ka mekgwamekgwa e mengata e sa lokang; Ho bona tjhelete e fela e mpa e le moputso wa mosebetsi oo. ✓ (1)
- 5.4 Ke tjhelete, ✓ hobane ho bobebe ho e boloka bankeng, ha e shwe, ha e bole mme e nkeha le ho bolokeha ha bonolo. ✓ (2)
- 5.5
- Ba sebetsa mesebetsi eo ba sa e rateng. ✓
 - Ba sebetsa ha boima. ✓
- (2)
- 5.6 Kgohlano ya ka hare ✓ hobane o se a ntse a nahana hore batho le bona ba lakatsa ho e hlotha ho yena. ✓ (2)
- 5.7 Ke a dumela, ha o na le tjhelete o kgona ho etsa tsohle. ✓✓ (2)
- 5.8 A/nka tjhelete. ✓✓ (2)
- 5.9 Ba tshaba hore ba ka nna ba hlotha tjhelete ya bona mme ba boela bofutsaneng./Haeba e le tjhelete ya bonokwane, ba ka tshwarwa mme ba ka etsa qeto ya ho ipolaya pele ba ka tshwarwa. ✓✓ (2)
- 5.10 E, se dumellana le dikahare tsa teng hobane dikahare di bua ka tjhelete, molemo wa tjhelete, boleng ba tjhelete dinaheng tse ding. ✓✓
(Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa) (2)
- 5.11 Molemo wa tjhelete/Batho ba sebetsa hobane ba batla tjhelete/Batho ba ka sebetsa le mosebetsi oo ba sa o rateng hobane feela ba batla tjhelete/Tjhelete e molemo ho feta kgomo. ✓✓ (2)
(Ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa) [20]

POTSO YA 6: 'HLAHLOBO' – PELONG YA KA – SM MOFOKENG

- 6.1. Phethelo. ✓✓ (2)
- 6.2.
 - Re bolellwa hore re bale. ✓
 - Ke bala mantswe ha bonolo. ✓
 - Porinsipala e bolella mme hore le nna ke tla hloka buka ya padiso.**(Tse pedi feela)** (2)
- 6.3. Letswalo le bonahalang ho mophetwa moo a buang a le mong kapa tse mo etsahallang. ✓✓ (2)
- 6.4. A/a hlakelang hantle. ✓✓ (2)
- 6.5. Ke ya Sekreste, ✓
 - Jehova wa makgotla, mohlomong mophetwa o ntse a etsa phoso ka ho rapela feela hobane o tsietsing, ✓
 - mophetwa o a rapela ha a etsa mosebetsi o boima,
 - ho sebediswe mpho eo o e filweng ke Modimo,
 - mophetwa o kopa Modimo a mo fe matla.**(E le nngwe feela, ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa)** (2)
- 6.6.
 - O bula koranta e tshwereng mabitso ✓✓.
 - Ke utlwa porinsipala e bolella mme hore le nna ke tla hloka buka ya padiso.**(E le nngwe feela, ho elwe tlhoko dikarabo tsa bahlahlobuwa)** (2)
- 6.7. Ke hobane a ne a lokela ho ya sehlopheng se ka hodimo/pele. ✓✓ (2)
- 6.8.
 - Ke ne ke tla ikutlwa ke thabile/ke le motlotlo hobane motswadi o lokela ho tseba ka se etsahalang ka nna sekolong. ✓✓
 - Ke ne ke tla ikutlwa ke thabile hobane ke mosebetsi wa porinsipala ho tsebisa batswadi ka tswelopele ya ngwana.**KAPA**
 - Ke ne ke tla swaba haholo hobane ho ne ho tla ba molemo ha prinsipala a ne a bolelletse nna hore ke fetisetse molaetsa ho batswadi.**(E le nngwe, ho elwe tlhoko dikarabo tsa baithuti)** (2)
- 6.9. Moqoqo o bua ka ho ngola tlhahlobo ya sekolong kapa tlhahlobo ya mathata a bophelo. ✓✓ (2)
- 6.10. O nepile, hangata ha ngwana a sa balla ditlhahlobo tsa hae o ba le mathata nakong ya ho ngola. ✓✓
- KAPA**
- Ha a a nepa, ha se bana kaofela ba thatafallwang ke hlahlobo hobane ba itlhophisa ka nako. (2)

[20]

MATSHWAO A KAROLO YA C: 40
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 40